

Gyermekeket nem tervező fiatalok a Magyar Ifjúság Kutatásban

Betekintő

Az utóbbi bő egy évtized hazai demográfiai fordulata (jelentősen növekvő teljes termékenységi arányszám, a gyermekvállalási tervek és a ténylegesen megszületett gyermekek száma közötti csökkenés) (Novák-Fűrész 2021) mellett a fiatalok között kismértékben nőtt azok aránya, akik nem terveznek gyermekvállalást (Nagy-Pári 2021). Tanulmányunkban bemutatjuk, hogy ez a kisebbségi csoport milyen szociodemográfiai adatok mentén tér el a többségtől, és miért nem érhetette még el őket a magyar családpolitikai fordulat. A kvantitatív elemzéshez a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 - a magyarországi 15 és 29 év közötti fiatalokat reprezentáló - adatbázisát használtuk, melyet leszűkítettünk a gyermektelen fiatalokra. Eredményeink szerint a gyermekvállalást nem tervező fiatalok közül felülreprezentálva jelentek meg a férfiak, a nőtlenek/hajadonok, a fővárosban élők. Szubjektív jólétüket tekintve a gyermekvállalást nem tervező fiatalok elégedetlenebbek a jelenlegi életükkel, mint a gyermekvállalást tervezők, a magyarságukat kevésbé tudják megélni, és úgy gondolják, hogy a gyermekvállalás tovább rontana az életesélyeiken. Eredményeink fontos támpontok lehetnek a gyermekvállalást ösztönözni kívánó szempontok rendszerében, ahol a magyarság jobb megélésének elősegítése, a fiatalok elégedettségének a növelése, valamint a gyermekvállalással járó feltételezett negatív változások további társadalmi segítése is megjelenhet.

Bevezető

A XXI. században és már az azt megelőző évtizedekben is a fejlett világ nagy részén a társadalmaknak – köztünk hazánknak is – fogyó népességgel, elöregedő közösségekkel kell szembenéznük, melynek számtalan oka van a felgyorsult posztmaterialis, posztmodern, posztindusztriális világunkban. A tervezett gyermekszámok és a ténylegesen megszületett gyermekek száma közötti eltérésnek – még ha hazánkban az utóbbi bő egy évtizedben kedvező tendenciák figyelhetők meg ebben a kérdésben (Kopp-Skrabski 2021) –, valamint a fiatalok alacsony gyermekvállalási hajlandóságának az okai komplex elemzéseket kívánnak. Tanulmányunkban ezeknek az okaira keressük a választ a gyermekvállalást nem tervező fiatalokat a középontba állítva. Az elméleti részben a gyermekvállalást érintő globális változásokat fogunk felvázolni, melyek alapvetően befolyásolják a fiatalokat. A feltárt változások között számos nehézség van,

melyek inkább megnehezítik a fiatalok gyermekvállalását, elbizonytalanítják az élettel kapcsolatos terveiket a fejlett világ legtöbb részén. Az egyetemleges tendenciák minden társadalmat kihívások elé állítanak, és számtalan további lokális hatások születnek ezekből a globális változásokból. A társadalmak mindezen nehézségek mellett segíteni kívánják a fiatalokat a gyermekvállalásban különböző család- és népesedéspolitikai intézkedésekkel. Vannak országok, akik ebben sikeresebbek és vannak, akik sikertelenebbek, hazánk az előbbi kategóriába tartozik növekvő gyermekvállalási és házassági hajlandósággal (Novák-Fűrész 2021). Kutatásunkban a 15 és 29 év közötti fiatalokat reprezentáló Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adataival számolunk. Arra keressük a választ, hogy miben térnek el azok a többséget jelentő fiatalok, akik terveznek gyermekvállalást a jövőben, azoktól, akik nem terveznek gyermeket vállalni.

Globális tendenciák hatásai a gyermekvállalásra

Az utóbbi évtizedekben a világot átformáló univerzális változások a technológiai fejlődéshez, az individualizációhoz és ezzel párhuzamosan a hagyományos közösségek-intézmények felbomlásához, a korábbi egységes értékrendszerek pluralizálódásához, a hagyományok tiszteletének erodálódásához, a kapitalista piacgazdaságok kiteljesedéséhez, a társadalmi intézmények átalakulásához és a világban történő változások felgyorsulásához köthetők.

A technológiai fejlődés részeként az orvostudomány általi eredményekkel jelentősen csökkent az anya-, a csecsemő- és a gyermekhalandóság, miközben a születéskor várható élettartam emelkedett. Emellett a fogamzásgátló módszerek javulásával és hozzáférhetőségével a tudatos családtervezés lehetősége megnőtt. A gyermekvállalás a technológiai fejlődés hatására egy döntéssé vált, vagy a másik oldalról nézve nem a termékenységről hoznak döntést az egyének, hanem éppen a terméketlenségről. Mindeközben az orvostudomány a termékenységi döntésben is a gyermeket vállalni kívánó párok segítségére lehet a különböző meddőségi problémák orvoslásában (Gál 2014, Mihályi 2019). A gazdasági és társadalmi változások bizonytalanságot, kiszámíthatatlanságot hoztak a fiatalok életútjában, miközben olyan korábbi támaszok is eltűntek, mint az egységes értékrend, a társadalmi normák és a hagyományok. A fiatalok többsége ebben a bizonytalan döntési helyzetben a döntés elhalasztásával válaszol, melynek eredményeként a házasság, a gyermekvállalás és általános értelemben a felnőtté válás világszerte kitolódik (Paksi et al. 2014). A hagyományos közösségek és intézmények háttérbe szorulásába magát a család és a házasság intézményét is beleérthetjük, nemcsak a különböző kisközösségek hatásainak gyengülését. A nagycsalád felbomlása és a nukleáris családok terjedése elsősorban a nők családi munkamegosztásban kapott terheit növeleli (Kamarás 2005).

Az értékrendszer átalakulása is alapvetően befolyásolja a gyermekvállalást. A hagyományos értékektől, normáktól és a vallástól eltávolodtak az emberek, miközben megszabadultak a korábbi korszakokat jellemző kötöttségektől (erkölcsi, szexuális, anyagi). Az individualizmussal párhuzamosan elterjedtek a posztmateriális és posztmo-

dern értékek és életformák, illetve ezek a többség által elfogadott pluralizmusa (Van de Kaa 2001, 2002, Kamarás 2005, Koncz 2019). Az iparosodás terjedésével, a bér munka általánossá válásával és a kapitalista piacgazdaságok kiteljesedésével a társadalmak gazdasági és ezáltal társadalmi összetétele megváltozott. A változások hatására nőtt a munkaadók elvárása a profit maximalizálás érdekében a munkavállalókkal szemben, ezért szükségessé vált a munkavállalók képzése, így az iskolában töltött idő kitolódott, a szak tudás felértékelődött. Az iskolában töltött idő növekedésével természetes módon a munkába állás és így a családalapítás és az első gyermek vállalásának az ideje is kitolódott (Mihályi 2019). Fontos társadalmi változás volt még, hogy kialakult a nyugdíjrendszer, amely állami garancia csökkenti annak a szükségességét, hogy az egyént idős korában a gyermekei segítsék (Mihályi 2019). A nők helyzete a mindent behálózó piacgazdaságban és a kizárólag bér munkára épülő kapitalizmusban kiszolgáltatottá válhat a gyermekvállalással, ugyanis társadalmi segítségek nélkül kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzetbe és ezáltal kiszolgáltatott élethelyzetbe kerülhetnek, a munka és a család közötti konfliktusok merülhetnek fel (Engler-Pusztai 2022). Az egyetemes változások hatására az utóbbi bő évtizedekben a fejlett világ nagy részén a gyermekvállalási tervek és a ténylegesen megszületett gyermekek száma közötti távolság növekedett (Tóth 2012, Mihályi 2019).

Látható, hogy a modern-posztmodern világunkban a társadalmaknak számos olyan tényezővel kell szembenéznük, melyek a fiatalok gyermekvállalási hajlandósága ellen hatnak. Ezért az előregedő, csökkenő népességű országoknak még nagyobb kihívásokkal kell szembenéznük, ha demográfiai fordulatot szeretnének elérni. Hazánkban a gyermekvállalási tervekben mutatott magas gyermekszámot a magyar lakosság gyermekcentrikusságával, gyermekpártiságával és gyermekszeretetével magyarázhatjuk. Viszont hosszú évtizedekig a szándékok és a tettek nagy eltérést mutattak egymástól Magyarországon is (S. Molnár 2010, Kapitány 2012, Tóth 2012). Az utóbbi bő egy évtized hazai család- és népesedéspolitikai intézkedéseinek hatására csökkent a gyermekvállalási tervek és a ténylegesen megszületett gyermekek

száma közötti különbség, valamint ezzel párhuzamosan nőtt a gyermekvállalási hajlandóság (Fűrész-Székely 2019, Novák-Fűrész 2021, Engler-Pári 2021, Engler-Markos-Major 2022, Kapdebo-Papházi-Tárkonyi 2022).

Ugyanakkor figyelembe kell vennünk, hogy a kapcsolatot egyéb tényezők is befolyásolhatják. Egyrészt a megszülető gyermekek számát nemcsak a szülőképes korú nők gyermekvállalási hajlandósága határozza meg, hanem a számuk is, és amennyiben ez a szám csökken, akkor növekvő teljes termékenységi arányszám mellett is csökkenhet vagy stagnálhat a megszülető gyermekek száma (Földházi 2014). Másrészt az első gyermek vállalás idejének a kitolódásával nőhet azoknak a nőknek a száma, akiknek biológiai okokból nem sikerül megvalósítaniuk a tervezett gyermekszámukat. Így nőhet azoknak a nőknek a száma, akik a gyermekvállalási terveikkel ellentétben gyermektelenek maradnak, miközben szerepmintákat közvetítve hatással lehetnek mások gyermekvállalási terveire és tényleges gyermekvállalására is (Pongrácz 2002,

Spéder 2006, Kapitány 2010, 2012). Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a két ténytet sem, hogy egy kutatás során az emberek hajlamosak a meggyőződésüket a társadalom vélt többségi véleményéhez alakítani, illetve az egyén vágyai és a valóság az életutak során sok más esetben sem találkoznak, így ez az eltérés a gyermekvállalás esetében is előfordulhat (Mihályi 2019). Kapitány és Spéder vizsgálata szerint az elmúlt időszakban a gyermekvállalási korban lévő nők számának csökkenése mellett is stagnál a megszületett gyermekek száma a gyermekvállalási kedv növekedésének a hatására. A gyermekvállalási életkor kitolódása az utóbbi időszakhoz képest megállt, de így is egy magas szinten állapodott meg. Az alacsony iskolai végzettségűeknél és fiatalabb életkorban nőtt a gyermekvállalási kedv, a kétgyermekes családokban nőtt a nagycsaláddá alakulás esélye. Ezzel párhuzamosan emelkedett a gyermektelenek és az egygyermekesek aránya is. Összességében csökkent a kétgyermekes családok aránya (Kapitány - Spéder 2015, Kapitány - Spéder 2018).

A kutatásról

A továbbiakban a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 országos reprezentatív adatbázisát felhasználva fogjuk bemutatni az eredményeinket. Az ifjúságkutatás a magyarországi 15 és 29 év közötti fiatalokat reprezentálja. A tanulmányunk középpontjába a gyermekvállalást nem tervező fiatalokat állítjuk, és így szeretnénk megragadni a gyermekvállalási motivációkat és nehézségeket.

A fentieknek megfelelően az adatbázist leszűkítettük a magyarországi gyermektelen 15 és 29 év közötti fiatalokra (86,7%, N=6856), ennek megfelelően eredményeink őket fogják reprezentálni. Emellett létrehoztunk egy olyan változót, melynél

a gyermektelen gyermekvállalást nem tervezők alkotják az egyik alpopulációt (12,7%, N=725), míg a gyermektelen gyermekvállalást tervezők, függetlenül a tervezett gyermekek számától, a másik alpopulációt (87,3%, N=4993). A tanulmány során ezt a két almintát fogjuk egymással összevetni (N=5718). A fiataloknak több mint a fele tervez két gyermeket (54,7%, N=3129), egy gyermeket pedig az ötödük (20,2%, N=1156). A három vagy több gyermeket tervező fiatalok aránya hasonló a gyermekvállalást nem tervező fiatalok arányához (12,3%, N=708).

A nem, a településtípus és a családi állapot hatásai

Az elemzés során első körben megállapítottuk, hogy a nem változó alapján szignifikáns ($p < 0,001$) különbség van. A férfiak nagyobb arányban szerepelnek a gyermekvállalást nem tervezők között, mint a nők. A településtípus alapján megállapítottuk ($p < 0,001$), hogy a gyermeket nem tervező fiatalok legnagyobb arányban a fővárosban és a legkisebb településeken élnek, míg a megyeszékhelyeken, a megyei jogú városokban és a városokban kisebb arányban. A jelenlegi családi

állapot szintén szignifikáns különbségeket mutat ($p < 0,001$), míg a nőtlenek/hajadonok közötti 13,5% a gyermeket nem tervezők aránya, addig az élettársi kapcsolatban élőkénél 9,8%, míg a házasság esetében csak 6,4% (1. táblázat). Összességében azt láthatjuk, hogy a gyermekvállalást nem tervezők között felülreprezentálva jelennek meg a férfiak, a fővárosban élők és a nőtlenek/hajadonok, így ők terveznek a jövőben a legkevésbé gyermekvállalást.

1. táblázat: A vizsgált két alpopulációnk megoszlása nemenkénti, település típusonként és családi állapotonként (N=5707), Forrás: Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adatbázis, KINCS szerkesztés

	Nem szeretne gyermeket	Szeretne gyermeket
Férfi	14,2%	85,8%
Nő	11,0%	89,0%
sign.	p<0,001	
Főváros	23,8%	76,2%
Megyeszékhely	7,8%	92,2%
Megyei jogú város	9,7%	90,3%
Város	9,9%	90,1%
Nagyközség	10,3%	89,7%
Község	12,8%	87,2%
sign.	p<0,001	
Nőtlen/hajadon	13,5%	86,5%
Házass	6,4%	93,6%
Élettársi kapcsolat	9,8%	90,2%
sign.	p<0,001	

A gyermekvállalás vélt hatásainak befolyása

A Magyar Ifjúság Kutatás 2020 kutatásban található egy olyan kérdés, amely a gyermekvállalás következményeit kívánja vizsgálni („Véleménye szerint hogyan befolyásolja a gyermekvállalás az emberek... (anyagi helyzetét stb.)?”). A felsorolt életaspektusokon keresztül láthatjuk, hogy a fiatalok előzetesen az életük melyik területén látják a legnagyobb pozitív és negatív változásokat, amelyek a gyermekvállalással járhatnak. A kereszt-tábla elemzésünkben minden életaspektusnál szignifikáns különbségeket találtunk ($p<0,001$) a gyermekvállalást tervezők és a gyermekvállalást nem tervezők arányainak a megoszlása között. Az ötfokozatú skálán a „nagyértékben rontja” és a „teljes mértékben javítja” volt a két szélső érték. A következőkben a „nagyértékben rontja” válaszkategóriák közötti aránykülönbségeket mutatjuk be, ugyanis ezekben az esetekben voltak a legnagyobb eltérések. A legnagyobb eltérések

a boldogság és a családi, baráti kapcsolatok változásának a megítélésében volt a két alpopuláció között. Míg a gyermeket nem tervezők 11,3%-a gondolja úgy, hogy egy gyermek vállalása nagymértékben rontaná a boldogságát, addig a gyermeket tervezőknek csak a 0,6%-a nyilatkozott így, míg a családi, baráti kapcsolatoknál 16,4%-2,2% volt ez az arány. A gyermeket nem tervezők 27,4%-a gondolja úgy, hogy a gyermekvállalás nagymértékben rontaná az anyagi helyzetét, míg a gyermeket tervezőknek csak a 6,8%-a mondta ezt. Hasonló arányokat kaptunk a szexuális élet (23,0%-3,5%), a tanulási lehetőségek (22,3%-7,8%), a munkahelyi karrier (24,9%-5,8%) és a szabadidő eltöltés (24,9%-5,8%) esetében is. Összességében elmondható, hogy a 15 és 29 év közötti gyermektelen fiatalok közül a gyermekvállalást nem tervezők lényegesen rosszabbul ítélik meg a gyermekvállalással bekövetkező előzetesen vélt változásokat az életükben, mint a gyermekvállalást tervező társaik.

Elégedettség és a gyermekvállalási tervek

A kutatásban azt a kérdést tették fel a fiataloknak, hogy mennyire elégedettek a partnerkapcsolatukkal, a baráti kapcsolataikkal, a munkavállalási lehetőségeikkel, a jelenlegi életszínvonalukkal, az anyagi helyzetükkel, a tanulási lehetőségeikkel, a személyes életterveik megvalósulási esélyeivel, a jövőbeli kilátásaikkal és mindent egybevetve az életükkel (1=egyáltalán nem elégedett, 5=teljes mértékben elégedett). Az átlagok közötti különbségek vizsgálata során mind a kilenc esetben szignifikáns különbséget állapítottunk meg ($p<0,001$). A gyermekvállalást tervező fiatalok mind a kilenc aspektusban elégedettebbnek mondták magukat, mint a gyermekvállalást nem tervezők. A legnagyobb különbségek a baráti kapcsolatok és a tanulási lehetőségek területén voltak (2. táblázat). Az elemzésünk alapján a gyermekvállalást nem tervezők szignifikánsabbnak elégedetlenebbek az életükkel, mint a gyermekvállalást tervezők. Tehát úgy tűnik, hogy azok a fiatalok, akik nem terveznek gyermekvállalást, azok úgy gondolják, hogy az életük negatív irányba változna a gyermekvállalásukkal, de a jelenlegi életükkel is már kevésbé elégedettebbek, mint azok, akik terveznek gyermekvállalást.

2. táblázat: A két vizsgált alpopuláció átlagai a különböző elégedettséget vizsgáló szempontokkal (N=5708), Forrás: Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adatbázis, KINCS szerkesztés

Elégedettség	Nem szeretne gyermeket	Szeretne gyermeket	Eltérés
Baráti kapcsolat	3,57	4,23	0,66
Tanulási lehetőség	3,38	3,93	0,55
Párkapcsolat	3,34	3,78	0,44
Mindent egybevetve az élettel	3,37	3,79	0,42
Jövőbeli kilátások	3,35	3,73	0,38
Személyes élettervek megvalósításának esélyei	3,42	3,77	0,35
Életszínvonal	3,37	3,7	0,33
Munkavállalási lehetőség	3,31	3,59	0,28
Anyagi helyzet	3,28	3,52	0,24

A magyarság megélésének hatásai a gyermekvállalási tervekre

A továbbiakban azzal a kérdéssel fogunk foglalkozni, hogy a fiatalok hogyan tudják megélni a magyarságukat ("Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Magyarnak érzem magam. Általában jobban szeretem a magyar népet, mint más népeket. Büszke vagyok arra, hogy magyar vagyok. Életem nagy részét inkább Magyarországon szeretném leélni, mint bármely más országban. Magyarország a legjobb ország, ahol élni lehet. Szeretem a magyar nyelvet. Szeretem Magyarországot. Büszke vagyok arra, hogy magyar állampolgár vagyok. 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért"). Az átlagok közötti különbségek vizsgálata során mind a nyolc esetben szignifikáns különbséget találtunk ($p < 0,001$). A gyermekvállalást tervező fiatalok mind a nyolc állítással nagyobb átlaggal értettek egyet, mint a gyermekvállalást nem tervezők (3. táblázat).

3. táblázat: A vizsgált két alpopulációnk megoszlása nemenkénti, település típusonként és családi állapotonként (N=5707), Forrás: Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adatbázis, KINCS szerkesztés

Magyarság	Nem szeretne gyermeket	Szeretne gyermeket	Eltérés
Magyarnak érzem magam.	3,75	4,46	0,71
Szeretem a magyar nyelvet.	3,77	4,43	0,66
Szeretem Magyarországot.	3,73	4,38	0,65
Büszke vagyok arra, hogy magyar vagyok.	3,69	4,3	0,61
Büszke vagyok arra, hogy magyar állampolgár vagyok.	3,72	4,27	0,55
Életem nagy részét inkább Magyarországon szeretném leélni, mint bármely más országban.	3,68	4,2	0,52
Általában jobban szeretem a magyar népet, mint más népeket.	3,64	4,11	0,47
Magyarország a legjobb ország, ahol élni lehet.	3,5	3,75	0,25

Az eredményeink szerint az életükkel elégedetlenebbek és a magyarságukat kevésbé megélni tudók azok, akik nem terveznek gyermeket a fiatalok közül, miközben úgy érzik, hogy a gyermekvállalásuk tovább rontana az életesélyeiken. Úgy tűnhet, hogy egyfajta társadalmi integrációs hiánnyal szembesülhetünk mind a két esetben, amely szignifikánsan erősebben jellemzi a gyermekvállalást nem tervező fiatalokat, mint a gyermekvállalást tervezőket. Tehát összességében úgy tűnik, hogy a 15 és 29 év közötti gyermektelen fiatalok közül azok nem terveznek gyermeket vállalni (12,7%), akik elégedetlenebbek a jelenlegi életükkel, a magyarságukat kevésbé tudják megélni, és úgy gondolják, hogy a gyermekvállalás tovább rontana az életesélyeiken. Miközben

nagyobb arányban férfiak, fővárosban élők, nőtlenek és hajadonok alkotják a gyermektelenséget tervezők csoportját, a a gyermektelen gyermekvállalást tervező fiatalok (87,3%) között felülreprezentálva jelentek meg a nők, a nem a fővárosban

élők és a házasok; valamint azok a fiatalok, akik elégedettebbek a jelenlegi életükkel és jobban meg tudják élni a magyarságukat. Ők azok, akik pozitívabban ítélik meg a gyermekvállalás előzetesen vélt hatásait az életükre.

Összegzés

Tanulmányunk elméleti fejezetében felvázoltuk azokat a globális változásokat, melyek alapvetően befolyásolják a fiatalokat, amikor a gyermekvállalást tervezik. Számos olyan nehézséget mutattunk be, mely a fiatalok által tervezett gyermekszámok és a ténylegesen megszületett gyermekek száma közötti eltéréseket magyarázhatja. A globális tendenciák összességében a kevesebb gyermek vállalása felé hatnak, és nehézségeket jelentenek a fiataloknak az életüknek ezen területén. Ezeket a nehézségeket lokális szinten a helyi társadalmak kezelhetik család- és népesedéspolitikai intézkedésekkel, melyek hatására hazánk az utóbbi bő egy évtizedben sikeres demográfiai fordulatot vett a családtámogatások széles körével, a teljes termékenységi arányszám jelentős javításával és a házassági hajlandóság növelésével.

Elemzésünkben a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 országos reprezentatív adatbázisát használtuk fel, mely a magyarországi 15 és 29 év közötti fiatalokat reprezentálja. A tanulmányban a középpontba a gyermekvállalást nem tervező fiatalokat állítottuk, ezért az adatbázist leszűkítettük a magyarországi gyermektelen 15 és 29 év közötti fiatalokra, és létrehoztunk egy olyan változót, melynél a gyermekvállalást nem tervezők alkotják az egyik alpo-

pulációt, míg a gyermekvállalást tervezők, függetlenül a tervezett gyermekek számától, a másik alpopulációt. A tanulmány során ezt a két almintát hasonlítottuk össze egymással.

Az eredményeink szerint tíz fiatalból egy fiatal nem tervez gyermeket, mely csoportban felülreprezentálva jelentek meg a férfiak, a fővárosban élők és a nőtlenek/hajadonok, továbbá ennek a csoportnak a tagjai elégedetlenebbek a jelenlegi életükkel, a magyarságukat kevésbé tudják megélni, és úgy gondolják, hogy a gyermekvállalás tovább rontana az életésélyeiken. Miközben tíz fiatalból kilenc tervez gyermekvállalást, mely csoportban felülreprezentálva jelentek meg a nők, a nem a fővárosban élők, a házasok, a jelenlegi életükkel elégedettebbek, a magyarságukat jobban megélni tudók és azok, akik előzetesen úgy gondolják, hogy a gyermekvállalás pozitívabban fogja befolyásolni az életük számos aspektusát. Eredményeink alapján a gyermekvállalást ösztönözni kívánó szempontok rendszerében fontos lehet a magyarság jobb megélésének elősegítése, a fiatalok elégedettségének a növelése, valamint az előzetesen a gyermekvállalással járó negatív prekonceptiókkal kapcsolatos további társadalmi párbeszéd is.

Felhasznált irodalom

Engler Ágnes & Pári András (2021): *Párkapcsolat és családalapítás*. In: Székely Levente (szerk.) *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején*, Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft (2021) pp. 87-112.

Engler Ágnes & Markos Valéria & Major Enikő (2022): *Gyermekevállalási tervek a párkapcsolati jellemzők tükrében*. Kapocs 2022/1., Budapest

Engler Ágnes & Pusztai Gabriella (2022): *A magyarországi fiatalok kilencedik legégetőbb problémája: a családi élet kihívásai és válaszai*. In: Pillók Péter & Székely Levente (szerk.) *Kíváncj tized! A magyarországi fiatalok nemzedéki önreflexiója és jövőképe*. Budapest, Magyarország: Nemzeti Ifjúsági Tanács Szövetség (2022) 219 p. pp. 175-193., 19 p.

Földházi Erzsébet (2014): *A gyermekvállalási magatartás változása és összefüggései a párkapcsolatok átalakulásával*. Kapocs, 13. Buda Béla Emlékszám 31-43.

- Fűrész Tünde – Székely András (2019): A tervezett gyermekek számának alakulása a 2010-es években. *Kapocs* 2019/1-2., Budapest
- Gál Róbert Iván (2014): Kísérlet a gyermeknevelésfüggő nyugdíjszabályokról szóló vita befolyásolására. <http://www.nepesedesik-erekasztal.hu/index.php/2-uncategorised/16-kiserlet-a-gyermekneveles-fueggo-nyugdijszabalyokrol-szolo-vita-befolyasolasara>
Utolsó letöltés: 2022.02.27.
- Kamarás Ferenc (2005): „Családalapítás és gyermekvállalás Európában. Kérdések és kérdőjelek” In Nagy Ildikó – Pongrácz Tiborné & Tóth, István György (szerk): Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről, 2005. Budapest: TÁRKI, Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, 87–101.
- Kapdebo Ágnes & Papházi Tibor & Tárkányi Ákos (2022): Gyermekvállalási tervek a pandémia idején Magyarországon. *Kapocs* 2022/1., Budapest
- Kapitány Balázs & Spéder Zsolt (2015): Gyermekvállalás. In Monostori Judit – Őri Péter & Spéder Zsolt (szerk.): Demográfiai portré, 2015. KSH NKI, Budapest 41–56.
- Kapitány Balázs & Spéder Zsolt (2018): Gyermekvállalás. In Monostori Judit – Őri Péter & Spéder Zsolt (szerk.): Demográfiai Portré 2018. KSH NKI, Budapest 47–64.
- Kapitány Balázs (2010): A kései gyermekvállalás kockázatai. *KorFa*, 2 (6), 3. p.
- Kapitány Balázs (2012): A gyermekvállalási tervek beteljesületlenségének okai. *KorFa*, 12 (2), 4 p.
- Koncz Katalin (2019): A gyermekvállalás társadalmi, gazdasági háttere. In Météki Júlia (szerk.) *Az ikerkutatás múltja, jelene és jövője az orvostudományban. Magyar Tudomány*, 180 (8). 1213–1221. DOI: 10.1556/2065.180.2019.8.11
- Kopp Mária & Skrabski Árpád (2021): A boldogságkeresés útjai és útvesztői. KINCS, Budapest
- Nagy Emese & Pári András (2021): A tudatos gyermektelenség lehetséges okai egy kvalitatív felmérés alapján. *Kapocs* 2021/3-4., Budapest
- Novák Katalin & Fűrész Tünde (2021): Családbarát évtized 2010-2020. KINCS, Budapest
- Mihályi Péter (2019): Gyermekvállalás határhasznai és határköltései mikro-, mezo- és makroszinten. *Demográfia*, 62 (4), 311–345. DOI: <https://doi.org/10.21543/Dem.62.4.1>
- Paksi Veronika – Király Gábor & Luksander Alexandra (2014): A gyermekvállalás időzítésével kapcsolatos lakossági attitűdök egyes bizonytalansági tényezők tükrében. *Szociológiai Szemle*, 24 (3), 84–112.
- Pongrácz Tiborné (2002): Az első gyermek vállalásának társadalmi-demográfiai aspektusai. *Demográfia*, 45 (4), 438–448.
- S. Molnár Edit (2010): Párkapcsolat létesítését/megszüntetését érintő magatartási normák változásának megfigyelése. *Demográfia*, 53 (2-3.) 234–275.
- Spéder Zsolt (2006): Mintaváltás közben. A gyermekvállalás időzítése az életútban, különös tekintettel a szülő nők iskolai végzettségére és párkapcsolati státusára. *Demográfia*, 49 (2-3). 113–149.
- Tóth Olga (2012): Új anyák és új apák. A gyerekvállalás motivációi. *Demográfia*, 55 (2-3), 136–146.
- Van de Kaa, Dirk J. (2001): Postmodern fertility preferences: from changing value orientation to new behaviour. *Population and Development Review*, 27 (supplement), 290–331.
- Van de Kaa, Dirk J. (2002): Is fertility post-modern and beyond the action of governments? In. Macura, Miroslav & Gijs, Beets (eds): *Dynamics of fertility and partnership in Europe. Insights and lessons from comparative research*. 1. New York and Geneva: United Nations, pp. 13–16.